

WISŁA - KRÓLOWA POLSKICH RZEK

Wisła nie bez powodu nazywana jest Królową Polskich Rzek "tak jak królowa zachwyca przyrodniczym bogactwem niczym drogocennymi klejnotami. Z jednej strony, jest władczą i kapryśną" mimo licznych prób nie pozwala się okiełznać człowiekowi i często daje do zrozumienia, że to ona rządzi. Z drugiej strony, Wisła jest wspaniałomyślna "potrafi oczarować, dać wytchnienie i możliwość kontemplowania jej naturalnego piękna."

Wisła dzieli miasto na dwie części:

- część lewobrzeżną - położoną głównie na morenowej równinie denudacyjnej (wysokość do 115 metrów),
- część prawobrzeżną - leżącą w dolinie (wysokość do 90 metrów).

W dolinie Wisły w Warszawie występują liczne starorzecza i niewielkie jeziora będące fragmentami dawnego koryta rzeki i odcięte od obecnego nurtu wskutek wyprostowania koryta (odcięcie tzw. szyi meandru). Są to m.in.:

- na prawym brzegu: jeziora Sporne i Żabie na wawerskich Zbytkach, Jezioro Goctawskie, Jezioro Kamionkowskie w Parku Skaryszewskim,
- na lewym brzegu: jeziora Powsinkowskie, Wilanowskie oraz Czerniakowskie (będące rezerwatem przyrody).

Szerokość koryta Wisły w granicach miasta jest zmienna i wynosi od kilometra na południu Warszawy do 600-700 metrów na północy, zwężając się nawet do ok. 350 metrów na wysokości mostu Śląsko-Dąbrowskiego. W wyniku urbanizacji (m.in. zabudowa, przeprawy mostowe, pobór kruszywa itp.) trwającej wiele lat, a nawet wieków, nastąpiło nienaturalne przewężenie odcinka doliny i koryta rzeki, nazwane potocznie "gorsetem warszawskim".

Stan wody na Wiśle jest zmienny. Jesienią jest niski, natomiast w marcu rzeka wezbera. Zimą pojawia się pokrywa lodowa - przeważnie w drugiej połowie stycznia, zaś ustępuje pod koniec lutego.

Wody Wisły mają kolor żółtobrunatny i jest mętna, ponieważ znajdują się w nich, oprócz piasku (występującego w postaci rozdrobnionej zawiesiny pyłowej i iłowej),

cząstki materiału ziemnego z udziałem szczątków organicznych.

REZERWATY PRZYRODY W korycie warszawskiej Wisły oraz w jej najbliższych okolicach znajdują się rezerwaty, inne formy ochrony:

- rezerwaty ornitologiczne "Wyspy Zawadowskie" i "Ławice Kiełpińskie";
- Natura 2000 - "Dolina Środkowej Wisły" Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- parki i inne kompleksy zielone, np. Park Praski, park na Kępie Potockiej, rezerwat Lasek Bielański, Park Młociński należący do otuliny Kampinoskiego Parku Narodowego, jednego z dwóch parków narodowych na świecie położonych w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy kraju.

Zwierzęta w rezerwach:

- ochronie w rezerwach podlega przede wszystkim sześć gatunków ptaków lęgowych: mewa pospolita, mewa śmieszka, rybitwa białoczarna, rybitwa rzeczna, sieweczka obrożna i sieweczka rzeczna, a także kilka innych gatunków: brodziec piskliwy, nurogęś oraz zimorodek;
- w rezerwach zatrzymują się w przelocie lub zimą m.in. bieliki, czaple siwe, białe i nadobne, kormorany, nury, duże mewy, trzciny i kaczki (m.in. gagoł), a także siewkowce, np. biegus zmienny;
- rezerwaty uczestniczą w procesie wkraczania ptaków nadmorskich w głąb Polski doliną wielkiej rzeki;
- spotykane ssaki to m.in.: bobry, wydry, karczowniki ziemnowodne, a także ryjówki aksamitne, łasicowate oraz ssaki łowne: dziki i sarny, zaś do najciekawszych, najrzadszych i wzbudzających powszechne zainteresowanie można zaliczyć łosia i wydrę;
- w rezerwach możemy obserwować wiele gatunków płazów, a także gady (zaskrońce);
- w rzece spotykamy osiągające czasem potężne rozmiary ryby takie, jak np. sum europejski;
- ciekawe bezkręgowce to m.in. szczeżuja (małż), motyle: żółto-czarno-niebieski paż królowej i szaro-brązowa trociniarka czerwica.

STAN WODY

W 2010 r. na podstawie badań w punkcie pomiarowo-kontrolnym monitoringu rzek

w Warszawie na Wiśle na wysokości mostu Łazienkowskiego określono stan/potencjał ekologiczny jako umiarkowany - klasa III (w skali I-V). Oznacza to, że na warszawskim odcinku Wisły stan wód traktuje się jako zły.

Na szczęście, w Warszawie stopniowo powstaje coraz więcej oczyszczalni ścieków. Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie w stolicy działa 20 oczyszczalni ścieków (stan na 31.12.2010 r.). Oprócz najliczniejszych oczyszczalni zakładowych (w liczbie 9), przemysłowych (4), a także miejskich (3) i gminnych (3), w stolicy w 2010 r. działała też jedna oczyszczalnia przydomowa, założona przy prywatnym przedszkolu.

POZIOM WODY

Najwyższy poziom wód powodziowych w dziejach miasta zanotowano w Warszawie po raz pierwszy w sierpniu 1813 r. Poziom Wisły osiągnął wówczas 804 cm, a woda zalała Pragę aż do Białołęki, a na lewym brzegu doszła do Dolnych Łazienek i ulicy Furmańskiej. To wtedy zniknęła także bezpowrotnie tzw. Kępa Polkowska, położona na środku rzeki, na wprost Starego Miasta.

Największe powodzie w Warszawie

wiek XVI

rok 1564, 1570, 1593

wiek XVII

rok 1605, 1635, 1647, 1667, 1671

wiek XVIII

rok 1713, 1724, 1729, 1736, 1751, 1774, 1775, 1782, 1788

wiek XIX

rok 1813, 1814, 1839, 1837, 1839, 1840, 1844, 1845, 1855, 1860, 1880, 1888

wiek XX

rok 1903, 1906, 1909, 1911, 1916, 1919, 1922, 1924, 1925, 1929, 1931, 1934, 1939, 1941, 1945, 1947, 1948, 1953, 1960, 1962, 1997

wiek XXI

rok 2001

ŻYCIE NAD WISŁĄ

Warszawa jest nieodłącznie związana z Wisłą. Powstała nad jej brzegami,

mieszkańcy miasta czerpali z bogactwa rzeki, wykorzystywali jej wody do swoich działań zarobkowych (np. transport towarów), a później także rekreacyjnych (m.in. rejsy). Po latach industrializacji, gdy Wisła utraciła znaczną część swoich walorów ze względu na duże zanieczyszczenie, warszawiacy ponownie zwracają się w stronę Wisły i odkrywają ją na nowo.

Oto propozycje:

- Z Warszawy wyruszają rejsy wycieczkowe (m.in. od maja do sierpnia statkiem "Zefir" Wisłą i Kanąłem Żerańskim do Serocka nad Zalewem Zegrzyńskim. Szczegóły na stronie Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie - www.ztm.waw.pl),
- organizowane są spływy kajakowe (np. Bezpłatna Warszawska Szkółka Kajakowa Fundacji Promocji Rekreacji KiM, www.fundacjakim.pl),
- na brzegach powstają kolejne kilometry alejek dla pieszych i tras rowerowych (najpopularniejszy "Szlak Wisły" wiedzie wzdłuż lewego brzegu rzeki od Młocin do Powsina, ale praski brzeg Wisły też doczekał się swojej trasy "Szlaku Słonecznego", biegnącego z Żerania na Saską Kępę).
- Tramwaj wodny obsługiwany przez spółkę Żegluga Stołeczna i kursuje od 1 maja do 31 sierpnia. Dokładny rozkład rejsów dostępny jest na stronie ZTM-u.
- Brzegi Wisły w Warszawie łączą trzy bezpłatne przeprawy promowe, dzięki którym w ciągu kilku minut można się przedostać z Cypla Czerniakowskiego na Saską Kępę (prom Słonka), z mostu Poniatowskiego na lewym brzegu Wisły w okolicy Stadionu Narodowego (prom Pliszka) oraz z Podzamcza w okolicy ZOO (prom Turkawka). Promy kursują od 1 maja do 31 sierpnia, a na ich pokład można zabrać rowery. W maju i czerwcu promy pływają jedynie w soboty, niedziele i święta, a w lipcu i sierpniu także w dni powszednie. Rozkłady kursowania promów dostępne są na stronie ZTM-u.
- Od początku maja na trzech miejskich nadwiślańskich plażach: praskiej (na wysokości ogrodu zoologicznego), poniatowskiej (przy Stadionie Narodowym) oraz saskiej (przy ul. Wał Miedzeszyński, na wysokości ul. Krynicznej), można bezpłatnie korzystać z leżaków, parasoli, grilli, a także boisk do siatkówki i plażowej piłki nożnej. W maju wyposażenie na plażach jest wydawane jedynie w dni wolne od pracy, natomiast od czerwca - codziennie. Na plaże można się dostać m.in. bezpłatnymi promami.
- W maju lub czerwcu odbywa się impreza pod nazwą Święto Wisły.
- Fundacja "Ja Wisła" organizuje wiele ciekawych rejsów.

Poza tym planowana jest modernizacja bulwarów na lewym brzegu Wisły na odcinku pomiędzy ulicami Bolesć i Tamką. Mają tam powstać trzy strefy tematyczne: rozrywki, kultury oraz edukacji. Nad samą rzeką na mieszkańców i turystów mają czekać m.in.: "park żywej rzeki", plaże, pływające przystanie i plac zabaw z fontannami. Duże zmiany szykują się też w Porcie Czerniakowskim. Jego rewitalizacja ma polegać m.in. na pogłębieniu, umocnieniu nabrzeży i powstaniu infrastruktury portowej z prawdziwego zdarzenia.

Wisła jest prawdopodobnie najbardziej dziką rzeką, jaka przepływa przez stolicę europejskiego kraju i mimo licznych prób ujarznienia i "ucywilizowania" nie zatraciła swojego naturalnego charakteru. Dlatego też zachęcamy do zaprzyjaźnienia się z nią.

Artykuł napisany z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych zawartych na stronie www.wislanaszkola.pl